

ERIOLOUKORRA SEADUS

Vastu võetud 10. 01. 1996. a seadusega (RT I 1996, 8, 164), jõustunud 16. 02. 1996.

Muudetud järgmiste seadustega (vastuvõtmise aeg, avaldamine Riigi Teatajas, jõustumise aeg):

16.06.1999 (RT I 1999, 57, 598) 1.01.2000

12. 06. 2002 (RT I 2002, 57, 354) 15. 08. 2002

19. 06. 2002 (RT I 2002, 61, 375) 1. 08. 2002

19. 06. 2002 (RT I 2002, 63, 387) 1. 09. 2002

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

Paragrahv 1. Seaduse eesmärk

Käesolev seadus sätestab loodusõnnetuse ja katastroofi korral ning nakkushaiguse leviku tõkestamisel vajalike abinõude rakendamiseks:

- 1) eriolukorra väljakuulutamise aluse, tingimused ja korra ning eriolukorda korraldavate organite pädevuse;
- 2) eriolukorra ajal rakendatavad abinõud ning isikute õigused, kohustused ja vastutuse eriolukorra ajal.

Paragrahv 2. Eriolukorra väljakuulutamise alus ja tingimused

(1) Eriolukorra riigis või selle osas kuulutab välja Vabariigi Valitsus Eesti Vabariigi põhiseaduse paragrahv 87 punkti 8 alusel loodusõnnetuse ja katastroofi korral või nakkushaiguse leviku tõkestamiseks.

(2) Eriolukord kuulutatakse välja tingimusel, et loodusõnnetuse ja katastroofi korral või nakkushaiguse leviku tõkestamiseks on vaja viivitamatult rakendada ulatuslikke abinõusid, sealhulgas päästetöid, ning ohu kõrvaldamine ja kannatanute abistamine ei ole võimalik käesolevas seaduses sätestatud abinõusid rakendamata.

Paragrahv 3. Loodusõnnetus

Loodusõnnetuse all mõistetakse käesolevas seaduses loodusjõudude tegevusest põhjustatud hävingulise toimega sündmusi, sealhulgas äkilise hävingulise toimega sündmusi, mis seavad ohtu elu, tervise, loodus- või tootmiskeskkonna.

Paragrahv 4. Katastroof

Katastroofi all mõistetakse käesolevas seaduses äkilise hävingulise toimega sündmusi, mis seavad ohtu elu, tervise, loodus- või tootmiskeskkonna ja mis seisnevad:

- 1) paikkonna keemilises, radioaktiivses või muus saastamises;
- 2) tööstuslikus suurõnnetuses, sealhulgas elektrijaamade ja kaevanduste, samuti gaasijuhtmete, side-, kommunaal- või elektrivõrkude avariides;
- 3) ulatuslikus tulekahjus või plahvatuses;
- 4) ulatuslikus laeva-, lennuki-, rongi- või muu transpordivahendi õnnetuses;
- 5) muus ulatuslikus õnnetuses või avaris.

Paragrahv 5. Nakkushaiguse levik

Nakkushaiguse leviku all mõistetakse käesolevas seaduses:

- 1) taudina, kaasa arvatud loomataudina, levivat eluohtlikku nakkushaigust, mille tagajärg on massiline haigestumine ja mille puhul on vaja rakendada ulatuslikke tõrjeabinõusid;
- 2) rahvusvaheliselt kontrollitava, taudina levida võiva eriti ohtliku nakkushaiguse Eestisse toomist, mille leviku tõkestamiseks on vaja kohe rakendada ulatuslikke tõrjeabinõusid massilise haigestumise vältimiseks.

[RT I 1999, 57, 598 – jõust. 1.01.2000]

Paragrahv 6. Päästetööd

Päästetööd käesoleva seaduse mõistes on:

- 1) avari-, pääste- ja taastamistööd loodusõnnetuse ja katastroofi korral;
- 2) tööd nakkushaiguste leviku tõkestamiseks;
- 3) tööd kannatanutele abi osutamisel loodusõnnetuse ja katastroofi korral ning nakkushaiguste leviku tõkestamisel.

Paragrahv 7. Eriolukorra piirkond

Eriolukorra piirkond on:

- 1) riigi territoorium, kui eriolukord on välja kuulutatud kogu riigis;
- 2) vastava maakonna, linna või valla territoorium, kui eriolukord on välja kuulutatud osal riigi territooriumist.

Paragrahv 8. Füüsiliste isikute õiguste ja vabaduste piiramine eriolukorra ajal

(1) Eriolukorra ajal, mis on välja kuulutatud seoses loodusõnnetuse või katastroofiga, võib käesoleva seaduse paragrahvides 18, 19 ja 20 sätestatud korras:

- 1) piirata füüsiliste isikute õigust vabalt liikuda eriolukorra piirkonnas;
- 2) avaliku korra kaitseks ja liiklusohutuse tagamiseks keelata füüsilistel isikutel koguneda ja koosolekuid pidada eriolukorra piirkonnas;
- 3) kohustada füüsilisi isikuid töötama päästetöödel.

(2) Eriolukorra ajal, mis on välja kuulutatud nakkushaiguste leviku tõkestamiseks, võib käesoleva seaduse paragrahvides 18, 19 ja 20 sätestatud korras:

- 1) piirata füüsiliste isikute õigust vabalt liikuda ja Eestisse sisse sõita;
- 2) keelata füüsilistel isikutel koguneda ja koosolekuid pidada eriolukorra piirkonnas;
- 3) kohustada füüsilisi isikuid töötama päästetöödel.

(3) Eriolukorra piirkonnas võib käesoleva seaduse paragrahvis 20 sätestatud korras päästetöödel tervise ja avaliku korra kaitseks piirata füüsilise isiku õigust elu- või muu ruumi või territooriumi puutumatuselle.

4) Igaühel on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse.

Paragrahv 9. Õigusaktide kehtivus eriolukorra ajal

(1) Eriolukorra ajal kehtivad seadused ja muud õigusaktid niivõrd, kuivõrd käesolevas seaduses ei sätestata teisiti.

(2) Õigusaktid, mis on kehtestatud eriolukorra ajal käesoleva seaduse paragrahvide 18, 19 ja 20 alusel, kaotavad kehtivuse üheaegselt eriolukorra lõppemisega ilma sellest eraldi teatamata.

§ 9¹. Haldusmenetluse seaduse kohaldamine

Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse (RT I 2001, 58, 354) sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi. [RT I 2002, 61, 375 - jõust. 1. 08. 2002]

2. peatükk ERIOLUKORRA VÄLJAKUULUTAMISE JA LÕPETAMISE KORD

Paragrahv 10. Vabariigi Valitsuse teavitamine loodusõnnetusest, katastroofist ja nakkushaiguse levikust

Vabariigi Valitsust teavitavad loodusõnnetusest, katastroofist ja nakkushaiguse levikust riigiasutused ning valla- ja linnavalitsused Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras.

Paragrahv 11. Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni ülesanded

Vabariigi Valitsuse moodustatud kriisikomisjoni ülesanded abinõude rakendamisel seoses loodusõnnetuse, katastroofi ja nakkushaiguse levikuga on:

- 1) riikliku poliitika ja tegevuskavade väljatöötamine ohu prognoosimiseks, ennetamiseks ja kõrvaldamiseks;
- 2) teabe analüüsimine ning analüüsitulemuste esitamine peaministrile koos ohu prognoosimise, ennetamise ja kõrvaldamise kavaga;
- 3) arvamuse andmine Vabariigi Valitsusele ohueelse seisundi, tekkinud ohu iseloomu, ulatuse ja kõrvaldamise ning eriolukorra väljakuulutamise vajaduse kohta;
- 4) arvamuse andmine Vabariigi Valitsusele ja eriolukorra juhile abinõude rakendamise kohta eriolukorra ajal, samuti eriolukorra lõpetamise vajaduse kohta.

Paragrahv 12. Eriolukorra väljakuulutamise kord

- (1) Eriolukorra väljakuulutamise otsustamiseks kutsub peaminister või tema äraolekul teda asendav minister viivitamatult kokku Vabariigi Valitsuse istungi, kus kuulatakse ära Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni arvamus eriolukorra väljakuulutamise vajaduse kohta.
- (2) Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu eriolukorra väljakuulutamise kohta esitab Vabariigi Valitsusele otsustamiseks peaminister või tema äraolekul teda asendav minister.
- (3) Vabariigi Valitsus kuulutab eriolukorra välja kogu riigi või vastava maakonna, linna või valla territooriumil.

Paragrahv 13. Vabariigi Valitsuse määrus eriolukorra väljakuulutamise kohta

- (1) Vabariigi Valitsuse määruses eriolukorra väljakuulutamise kohta sätestatakse:
 - 1) eriolukorra väljakuulutamine vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse paragrahv 87 punktile 8;
 - 2) eriolukorra väljakuulutamise põhjus;
 - 3) eriolukorra piirkond;
 - 4) eriolukorra juhiks ministri nimetamine, kelle pädevusse kuulub põhiliste abinõude rakendamine eriolukorra väljakuulutamise põhjutanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamiseks;
 - 5) valitsusasutused ning valla- ja linnavalitsused, kes on kohustatud rakendama abinõusid eriolukorra väljakuulutamise põhjutanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamiseks ja kannatanute abistamiseks;
 - 6) muud eriolukorra ajal ja eriolukorra piirkonnas rakendatavad esialgsed abinõud vastavalt käesoleva seaduse paragrahv 18 1. lõikele;
 - 7) massiteabevahendite valdajate kohustus avaldada määrus viivitamatult ja muutmata kujul.
- (2) Vabariigi Valitsuse määrus eriolukorra väljakuulutamise kohta jõustub alates selle avaldamisest massiteabevahendites.

Paragrahv 14. Eriolukorra väljakuulutamise teatamine

Vabariigi Valitsuse määruse eriolukorra väljakuulutamise kohta avaldavad massiteabevahendite valdajad muutmata kujul viivitamatult.

Paragrahv 15. Eriolukorra piirkonna muutmise

(1) Vabariigi Valitsus võib eriolukorra ajal muuta eriolukorra piirkonda. Eriolukorra piirkonna laiendamist ei loeta uue eriolukorra väljakuulutamiseks.

(2) Eriolukorra piirkonna muutmise sätestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega ja sellest teavitatakse elanikkonda käesoleva seaduse paragrahvis 14 sätestatud korras.

(3) Vabariigi Valitsuse määrus eriolukorra piirkonna muutmise kohta jõustub alates selle avaldamisest massiteabevahendites.

Paragrahv 16. Kaitsejõudude kasutamine eriolukorra ajal

[Lõike 1 sõnastus kuni 14. 08. 2002]

(1) Vabariigi President annab Vabariigi Valitsuse ettepanekul oma otsusega kaitseväge juhatajale korralduse kaitsejõudude kasutamiseks eriolukorra ajal eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamiseks ja kannatanute abistamiseks.

[Lõike 1 sõnastus alates 15. 08. 2002]

(1) Vabariigi President annab Vabariigi Valitsuse ettepanekul oma otsusega Vabariigi Valitsusele loa kasutada eriolukorra ajal kaitseväge ja Kaitseliitu eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamiseks ja selle sündmuse tagajärgede likvideerimiseks.

(2) Kaitsejõudusid kasutatakse eriolukorra ajal ilma sõjalise tegevuseta käesoleva paragrahvi 3. lõikes sätestatud juhtudel ja korras.

(3) Kaitsejõudude kasutamine eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamisel seisneb:

1) kaitsejõudude rakendamises päästetöödel;

2) kaitsejõudude rakendamises koos politsei ning Siseministeeriumi muude relvastatud üksustega liikluse korraldamisel ja eriolukorra piirkonnas või kriisikolde turvalisuse tagamisel.

[RT I 2002, 57, 354 - jõust. 15. 08. 2002]

Paragrahv 17. Eriolukorra lõpetamise kord

(1) Vabariigi Valitsus, ära kuulanud kriisikomisjoni arvamuse, otsustab eriolukorra lõpetamise pärast eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamist.

(2) Eriolukorra lõpetamine sätestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega ja sellest teavitatakse elanikkonda käesoleva seaduse paragrahvis 14 sätestatud korras.

(3) Vabariigi Valitsuse määrus eriolukorra lõpetamise kohta jõustub alates selle avaldamisest massiteabevahendites, kui määrukses eneses ei sätestata teist tähtaega.

3. peatükk

ERIOLUKORDA KORRALDAVATE ORGANITE PÄDEVUS, ERIOLUKORDA AJAL RAKENDATAVAD ABINÕUD JA ISIKUTE KOHUSTUSED

Paragrahv 18. Vabariigi Valitsuse ja peaministri pädevus

(1) Abinõude rakendamiseks eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamiseks ja kannatanute abistamiseks Vabariigi Valitsus:

1) kuulutab eriolukorra välja vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse paragrahv 87 punktile 8, näidates ära eriolukorra väljakuulutamise põhjuse ja eriolukorra piirkonna;

2) nimetab eriolukorra juhiks ministri, kelle pädevusse kuulub põhiliste abinõude rakendamine eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamiseks;

3) kohustab valitsusasutusi ning valla- ja linnavalitsusi rakendama abinõusid eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamiseks ja kannatanute abistamiseks;

4) nimetab päästetööde juhi või vajadusel päästetööde juhid;

5) kehtestab füüsiliste isikute õigusi piiravate abinõude rakendamise korra, lähtudes käesoleva seaduse paragrahv 8 1. ja 3. lõikest, kui eriolukord on välja kuulutatud loodusõnnetuse või katastroofi korral;

6) kehtestab füüsiliste isikute õigusi piiravate abinõude rakendamise korra, lähtudes käesoleva seaduse paragrahv 8 2. ja 3. lõikest, kui eriolukord on välja kuulutatud nakkushaiguste leviku tõkestamiseks;

- 7) muudab vajadusel eriolukorra piirkonda;
 - 8) kehtestab vajadusel nakkushaigete sundhospitaliseerimise ja nakkuskahtlaste inimeste isoleerimise korra;
 - 9) kehtestab vajadusel ajutised radiatsiooniohutuse normid;
 - 10) kehtestab eriolukorra ajal rakendatavate abinõude finantseerimise korra ja alused;
 - 11) kehtestab füüsiliste isikute päästetöödel rakendamise korra;
 - 12) kehtestab kulude hüvitamise ja finantseerimise korra vastavalt käesoleva seaduse paragrahv 24 1. lõikele;
 - 13) otsustab muid eriolukorra ajal rakendatavate abinõudega seotud küsimusi;
 - 14) esitab massiteabevahendite valdajatele eriolukorraga seotud teateid kohustuslikuks avaldamiseks massiteabevahendites.
- (2) Peaminister koordineerib kaitsejõudude kasutamist kaitsevæ juhataja juhtimisel eriolukorra ajal vastavalt käesoleva seaduse paragrahvile 16.

Paragrahv 19. Eriolukorra juht

- (1) Eriolukorra juht juhib eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamist ja kannatanute abistamist.
- (2) Eriolukorra juht:
- 1) annab päästetööde juhile, valitsusasutustele ning valla- ja linnavalitsustele korraldusi eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamiseks ja kannatanute abistamiseks;
 - 2) teeb koostööd kaitsevæ juhatajaga eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamisel ja kannatanute abistamisel vastavalt käesoleva seaduse paragrahvile 16 ja paragrahv 18 2. lõikele;
 - 3) teeb Vabariigi Valitsusele ettepanekuid oma pädevusse mittekuuluvate küsimuste otsustamiseks;
 - 4) esitab massiteabevahendite valdajatele eriolukorraga seotud teateid kohustuslikuks avaldamiseks.
- (3) Eriolukorra juht on aruandekohustuslik Vabariigi Valitsuse ees.
- (4) Kui eriolukord on välja kuulutatud erakorralise seisukorra ajal, allub eriolukorra juht erakorralise seisukorra juhile.
- (5) Eriolukorra juht annab korraldusi. Eriolukorra juhi korraldused on isikutele täitmiseks kohustuslikud.

Paragrahv 20. Päästetööde juht

- (1) Päästetööde juht juhib päästetöid eriolukorra piirkonnas või vajadusel kriisikolde loodusõnnetuse ja katastroofi korral ning nakkushaiguse leviku tõkestamisel. Päästetööde juht allub eriolukorra juhile.
- (2) Päästetööde juht:
- 1) rakendab päästetöödel füüsilisi isikuid Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras ning vastavalt käesoleva seaduse paragrahvile 21;
 - 2) annab korraldusi siseneda päästetööde tegemiseks mis tahes elu- või muusse ruumi või territooriumile ning avada selleks uksi, aknaid, väravaid ja muid konstruktsioone;
 - 3) annab korraldusi tõkestada jõgesid, ojasid, kraave ja kanaleid ning teha muid päästetöödega seotud töid;
 - 4) annab korraldusi teha lammutustöid, maha raiuda puid, võtta vett, liiva, kruusa ning muid päästetöödeks vajalikke aineid ja materjale nende omandilisest kuuluvusest sõltumata;
 - 5) annab korraldusi kasutada päästetöödel füüsilistele ja juriidilistele isikutele kuuluvaid seadmeid ja vahendeid;
 - 6) annab korraldusi kasutada päästetööde ajal viivitamatult elekterside-vahendeid ja -võrke;
 - 7) koordineerib eriolukorra piirkonnas tegevust avaliku korra ja liiklusohutuse tagamisel;
 - 8) rakendab päästetöödel abinõusid looduse ning muinsuskaitseobjektide säilitamiseks ja kaitseks.
- (3) Päästetööde juht annab korraldusi. Päästetööde juhi korraldused on täitmiseks kohustuslikud kõigile päästetöodes osalevatele isikutele.
- (4) Päästetööde juht vastutab päästetööde ohutu läbiviimise eest.

Paragrahv 21. Füüsiliste isikute rakendamine päästetöödel eriolukorra ajal

- (1) Eriolukorra ajal võib päästetöödel rakendada 18-50-aastasi isikuid.
- (2) Päästetöödest eriolukorra ajal on vabastatud:
- 1) rasedad ja kuni kolmeaastaste laste emad;
 - 2) isikud, kes kasvatavad lapsinvaliidi;
 - 3) alla 12-aastase lapse üks vanematest või hooldaja;

- 4) invaliidid;
 - 5) vaimsete või füüsiliste puuetega isikud ja nende hooldajad.
- (3) Eriolukorra ajal on päästetöödest radioaktiivse ohu tingimustes vabastatud alla 30 aasta vanused naissoost isikud.

Paragrahv 22. Valla- ja linnavalitsuse ülesanded eriolukorra ajal

Eriolukorra ajal valla- või linnavalitsus:

- 1) täidab eriolukorra juhi ning päästetööde juhi korraldusi eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmusest tuleneva ohu kõrvaldamisel ja kannatanute abistamisel;
- 2) rakendab abinõusid päästetöödel koostöös eriolukorra juhi ning päästetööde juhiga ja nende korraldusel.

Paragrahv 23. Massiteabevahendite valdajate kohustused eriolukorra ajal

Massiteabevahendite valdajad on kohustatud avaldama Vabariigi Valitsuse ja eriolukorra juhi poolt esitatud eriolukorraga seotud teated muutmata kujul ja viivitamatult või määratud tähtajal.

4. peatükk

HÜVITAMISE TINGIMUSED JA ISIKUTE SOTSIAALSED TAGATISED

Paragrahv 24. Hüvitamise tingimused

(1) Riik hüvitab omaniku või valdaja kulud, mis on tekkinud ainete, materjalide, seadmete ja muude vahendite kasutamisel käesoleva seaduse paragrahv 20 2. lõike punktides 4, 5 ja 6 sätestatud juhtudel.

(2) Riigi poolt ei kuulu hüvitamisele:

- 1) loodusõnnetuse, katastroofi või nakkushaiguse leviku toimest põhjustatud kahju;
- 2) eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud sündmuses süüdi oleva omaniku või valdaja kulud;
- 3) omanikule kuulunud ainete ja materjalide väärtus, kui neid aineid ja materjale kasutati tema omandis oleva vara päästmiseks;
- 4) päästetööde juhi korraldusel päästetöödel vastavalt käesoleva seaduse paragrahv 20 2. lõike punktidele 2 ja 3 omanikule tekitatud kahju.

Paragrahv 25. Eriolukorra ajal päästetöödel rakendatud füüsiliste isikute töö tasustamine

(1) Päästetööde juhi poolt päästetöödel rakendatud füüsilistele isikutele makstakse palka töötatud aja eest.

(2) Päästetööde juhi poolt päästetöödel rakendatud füüsilistele isikutele töö eest makstava palga hüvitab riik Vabariigi Valitsuse kehtestatud ulatuses ja korras.

(3) Käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõiget ei rakendata, kui tööandja säilitab töötajale päästetöödel rakendamise ajal tema senise palga.

(4) Käesoleva paragrahvi 1.-3. lõiget ei kohaldata kaitseväelastele.

Paragrahv 26. Töötajate päästetöödele üleviimise tingimused

(1) Päästetööde juhi korraldusel töötajate üleviimisel päästetöödele kohaldatakse Eesti Vabariigi töölepingu seaduse (RT 1992, 15/16, 241; 1993, 10, 150; RT I 1993, 26, 441; 1995, 14, 170; 16, 228; 1996, 3, 57) paragrahv 67 1. ja 3. lõikes sätestatud tingimusi.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõiget kohaldatakse ka neile töötajate kategooriatele, kellele töölepingu seadus ei laiene.

Paragrahv 27. Päästetöödel töötanud isikute sotsiaalsed tagatised

(1) Isiku hukkumisel päästetöödel maksab riik hukkunu ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetele ühekordset toetust 10 aasta vabariigi keskmise kuupalga ulatuses. Hukkunu matused korraldatakse riigi kulul.

(2) Päästetöödel invaliidistunud isikule, kes tunnistati I või II grupi invaliidiks, maksab riik ühekordset toetust viie aasta vabariigi keskmise kuupalga ulatuses